

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 23. Ioannes Baltodanus moritur & laudatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

lubens amplecteretur. Terram aratro proscindebat, ligna & aquam humeris comportabat, corporibus medebatur, armenta curabat, gossipium & aliarum rerum semina terræ mandabat: denique ad infima quæque descendebat, quando ea officia corporum animarumque salus postulabat. Quoties ipse naufragium fecerit, non est pronum numerare: aded ut in proverbium abierit: Romerus naufragans. Quoties ipse ab equis non benè domitis excussus non sine vulnere: quoties ardentissimo sub Sole anhelus: quoties in fluminum transvadatione præcipitio proximus, inter paludes & arundineta implicitus: quoties à Barbaris, tygris, viperis vitæ discrimen adierit, dicere superfedeo, aded ut temerarius fuisse videri posset, nisi temeritatis opinionem egregiâ in Deum fiduciâ cortexisset. Si de eo periculis subtrahendo cogitarent alii, ipse è contrario, ne id fieret, omnem adhibebat industriam: quâ de re insignes ipsius ad suos Provinciales reperio litterarum epilogos. Instar multorum sit. *Scias velim, mi Pater, nullis discriminibus me terreri, lubenterq; libertate amisâ captivum inter Guaicuraos Barbarorum vitam me victurum, ut Barbaros Christo lucrifaciam: nam si IESVS meus pro ipsis mortuus est, quid ego humilis homuncio formidare debeo?* Hæc ille. Ubique vitæ suæ contemptor communis fortitudinis excessit modum; ubique eodem animi ardore perduravit. Inflammatum sacro ardore pectus per colloquia & conciones mirè ostendit. Sub Quadragesimi jejunii dies ultimos, ad confertam multitudinem de Christo spinis coronato verba faciens, insolito igne correptus, horrentem sentibus coronam capiti suo utraq; manu ita adpressit, ut se largiter cruentaret, non sine eximio animorum sensu. Porro ne recensitæ virtutes merito suo carerent, erga Deum caritate illis pretium dabat: caritatem denique palmari morte terminavit. Sublato Romero, successus est in regimine Itatinensium Justus Vansurkius, sub quo sequentibus temporibus multa factitata sunt æternis monumentis dignissima.

CAPUT

XXIII.

Joannes
Eugenius
Valtoda-
nus mori-
tur & lau-
datur.

In Indiam
navigat.

Societatem
ingreditur.

Inter Indos
laborat.

Innocentiam
conservat.

Pastorem
ovium agit.

Christum
spectare vi-
detur.

AD Paranam & Urvaicam Socii bis mille & amplius capita sacris undis immersere. Itapuz vivere desiit Eugenius Valtodanus, Benedicti Valtodani in supremo senatu senatoris planè eximii nepos: à quo Proregi Peruviam petenti in aulicum honorarium traditus, cum nihil mediocre ab tanti heri benevolentia sperare posset, spretis amplissimis spebus, in spem rerum æternarum Societati nostræ se mancipavit. Quâ re cognita, avunculus mirum quantum excanduit, ægerrimè præsertim ferens, nepotem carissimum in ultimo coadjutorum gradu militare debere: & mox litteris ad Societatis Generalem datis postulat, ut imperet eum sacerdotio saltem honestari. Nec abnuvit Claudius Aquaviva. Sed Eugenius noster, gradu suo contentus, sacrum honorem non admisit. Posito Limæ tyrocinio, in Tucumaniam missus, etiam ante fundatam Provinciam, primis Sociis egregiam operam navavit, & perseveravit per quinquaginta fermè annos in his Australibus regionibus, tot & tantis virtutibus innocentiam suam, quam nullo peccato mortali totâ vitâ maculavit, ornare, ut viri graves cum illustribus nostræ Societatis coadjutoribus eum conferri posse censuerint. Sub devexam ætatem pascendis ovium gregibus ad vestiendum Neophytos nostros manu nudiores præpositus, in eo officio usque annum ætatis octogesimum magnâ omnium ædificatione perstitit. Certumque est, optimum senem plus veræ laudis ac commendationis in ovibus pascendis indeptum, quàm si avunculi senatoris, & Peruvix Proregis fulcimentis, ad quascumque novi orbis divitias ac dignitates admotus fuisset: & profectò pro contemptis terrenis honoribus celum habuit favorabile: nam dum antecinerales dies Sancti Michaëlis in Tucumania urbis cives solitis ineptiis perturbarent, & solus noster Valtodanus Venerabile Sacramentum positus reverenter genibus in templo nostro adoraret, corporeis oculis videre meruit venientem ad se Christum Dominum, in talari & cruenta veste Crucem humeris gestantem, ac tantum non rursus sub onere fatiscentem; quem cum ingenuâ simplicitate interrogasset, quò tandem tanto labore pergeret? respondit bonus JESUS, aliquantulæ quietis ergò se ad templum nostrum divertisse, quòd in reliqua urbe nullum locum suis rebus accommodatum, bacchanalibus ubique pestilentibus; repe-

risset

riffer; quo dicto, famulum suum incredibili primùm dolore, deinde gaudio perfundens, videri desit. Quo ostento Provincia Paraquariensis incomparabili favore obstrictam, & supra merita tanti principis iudicio hospitioque honestatam, se sensit.

PORRO sub id tempus in hac Provincia ducenti circiter Socii novem Collegia & viginti quatuor sedes apud Indos occupabant, domi forisque utiles. Ex centum sacerdotio initiatis, pauci admodum Hispanis procurandis, quadripartitis Æthiopum, Indorum, & Hispanorum virorum juvenumque sodalitatibus regendis, necnon litterarum magisterio, atque solitis collegiarum ministeriis gnaviter occupabantur: plerisque inter Indos degentibus, aut è Collegiis per certa temporum intervalla emissis, & longè latèque Apostolico more excurrentibus: adeò ut Claudius Aquaviva, huius Provinciæ author, opinione non falsus sit, dum existimavit, Paraquariensi Provinciæ splendorem quidem urbium defuturum, sed eum defectum compensatum iri frequentibus ad Barbaros excursionibus: quod sanè ab prima fundatione usque ad hæc tempora ita evènit, ut jure merito Paraquariam Missionariorum Provinciã nuncupare possis. Quamquàm non negarim novarum expeditionum cursum aliquousque retardatum, ob infestationem Mamalucorum, & penuriam Sociorum rebus conservandis vix sufficientium. Quæ penuria subsequenti tempore ob creditas calumniatorum fabellas crevit, retentis in Europa optatissimis Sociorum subsidiis, eoque frustratis numerosioribus Barbarorum conversionibus, tum multiplicandis, cum benignum nobis sidus affulserit. Et sanè his, de quibus scribimus annis, non unis in locis affulgebat spes usque ad nostra tempora continuata dilatandi Christiani imperii; inflammante præsertim Sociorum animos trans Paraquarium & in Chaquensis provinciæ aditu recenter fuso sanguine, & adventibus plerisque grandibus Heroum vestigiis pedem insigere. Nec abnuebant, quantum per inopiam operariorum licebat, Franciscus Lupercius Provincialis, paulò post è Paraquaria ad Peruviam Societatem moderandam evocatus, quantæcumque expeditionis urgendæ capax, & Joannes-Baptista Ferrufinus Italus, ejus successor, placidi quidem vir ingenii, sed in causâ lucrandarum animarum plus satis incalentescentis. Quibus inceptoribus quamvis nova oppida fundari non potuerint, Socii tamen quanto numero potuere, Barbaros, per latissimas regiones dispartatos, ad Christi ovile reducebant, reductosque pascebant, magno semper rei Christianæ incremento. Præerat hoc anno Urvaicensibus Patanensibusque Sociis Josephus Cataldinus, Franciscum Diastanium successorem mox habiturus, tantam laudem promeritus, quantam ei peperere per medium fere sæculum inter Barbaros continuari labores, & virtutes planè Apostolicæ. Eminebant inter tres & quadraginta Sacerdotes ei subcenturiatos Simon Maçeta, Claudius Ruferius, Paulus Benavidius, Didacus Salazarius, Josephus Oregius, Petrus Mola & Franciscus Cespedes, non ita pridem defuncti, grande nomen in continuatione Annalium cum superstitibus fortituri. Sublato verò nuper Petro Romero, sex Itatineses Socii, duce Justo Vansurkio Mansilla, in ultiores palmas intendebant, quas non diu post supeditavere Mamaluci prædones, interfecto crudeliter in defensione sui ovilis Alfonso Ariã, excelsi viro animi, multisque victoriis decore: & vexato supra modum Christophoro Arenã, qui post Itatinesis regionis devastationem, & violentam à prædonibus detentionem, morbo ob dissipatos Neophytos ex mæore, ut creditum est, contracto, tantum non in oculis meis fatis ad Urvaicam piè concessit, sepultusque ad Didaci Alfari, Rochi Gonsalvii, & sociorum latus: ut qui propè ad Martyrii gloriam accesserat, Heroibus jungeretur. Socios in Calchaquina valle degentes regebat Ferdinandus Torreblanca, majori labore, quàm fructu; pervicacissimâ gente avitos mores ejurare renuente. Nihilominus persistebat Societas duabus in sedibus malignum hunc agrum excolere, obstinationem Barbarorum Christianã constantiã everberare omni ope contendens. In Collegiis florebant emeriti senes Didacus Boroa, Franciscus Vasquius Truxillius, Christophorus à Torre, & alii præstantes viri, à quorum laudibus, quamvis defuncti sint, mihi

CAPIT
XXIV.
Provinciæ
status.